

20. Матвіяс І.Г. Діалектна основа словозміни в українській мові // Мовознавство. – 2006. – №5. – С. 52–65.
21. Муқан А.М. Украинские придунайские говоры. Фонетико-грамматические особенности: автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – К., 1961. – 16 с.
22. Нагин Я.Д. Говоры Каховского и соседних районов Херсонской области: автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – К., 1956. – 17 с.
23. Омельченко З.Л. Морфологическая структура восточнестепных говоров Украины: автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – Ужгород, 1985. – 25 с.
24. Пачева В.М. Українські говірки Запорізького Надазов'я: автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Запоріжжя, 2002. – 18 с.
25. Пешковский А.М. Русский синтаксис в научном освещении. – 7-е изд. – М.: Учпедгиз, 1956. – 511 с.
26. Прилипо Н.П. Дробові числівники в українських говорах // Дослідження з української діалектології. – К.: Наукова думка, 1991. – С. 47–53.
27. Прилипо Н.П. Збірні числівники в українських говорах // Проблеми сучасної ареалогії. – К.: Наукова думка, 1994. – С. 192–198.
28. Сюсько М.И. Система именных частей речи украинских говоров Закарпатской области: автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – Львов, 1968. – 22 с.
29. Шило Г.Ф. Південно-західні говори УРСР на північ від Дністра. – Львів, 1957. – 256 с.

This article is a research of word-inflexion of cardinal numerals in individual dialect system. The author supporting on dialect texts of Ukrainian steppe dialect in the area between the Danube and the Dniester rivers marks central, periphery and lacuna forms in dialect system.

Key words: dialect, dialect text, numeral, grammatical form, word-inflexion.

Н. П. Дзюман

СЕМАНТИКО-ГРАМАТИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАЙМЕННИКОВИХ СЛІВ

Стаття присвячена з'ясуванню семантико-граматичних і функціональних особливостей займенникових слів у сучасній українській мові.

Ключові слова: займенник, займенникові слова, семантичні, граматичні, функціональні особливості, дейктична функція.

Проблема розподілу слів за частинами мови була і залишається чи не однією з найактуальніших. З-поміж слів, які кваліфікують як окремі частини мови, певною специфічністю вирізняється займенник. Насамперед це пов'язано із його граматичною природою, яка полягає в співвідносності форм окремих груп його та спільності морфологічних ознак і властивостей з іменниками, прикметниками, прислівниками та числівниками, а також виразними синтаксичними особливостями, широкими стилістичними та функціональними можливостями.

Мета пропонуваної розвідки – з'ясувати семантико-граматичні та функціональні особливості займенникових слів в українській мові.

Займенник здавна кваліфікували як окремі класи слів. Таке трактування стало традиційним, збереглося до наших днів і досить поширене в багатьох загальнотеоретичних працях (О.Шахматов, Л.Булаховський, М.Жовтобрюх, І.Матвіяс та ін.) [15, 494-499; 7, 312-313; 6, 279; 5, 18-22; 9, 265-266]. Підставою для виокремлення займенників як самостійної частини мови стала їхня семантична ознака – дейктична функція - здатність вказувати на предмети, ознаки, ознаки ознак та кількості, не називаючи їх.

На основі семантико-граматичної подібності до інших частин мови займенники поділяють на 4 групи:

- 1) іменникові (*я, ти, він*);
- 2) прикметникові (*наш, свій, мій*);
- 3) числівникові (*кільканадцять, стільки*);
- 4) прислівникові (*там, тут, тоді*).

Як зазначав О.Потебня, в історичному минулому всі слова мови поділялися на дві лексико-семантичні групи: якісні, які називали предмети, якості, ознаки, обставини тощо, і вказівні, які не називали явищ дійсності, лише вказували або натякали на них. Займенники належали до вказівної групи, бо були позбавленні номінативної функції [13, 36, 100]. В.Виноградов зауважував, що в процесі еволюції граматичної будови більшість займенникових слів злилася з дієсловами, іменниками, прикметниками, прислівниками, сполучниками, частками і лише невелика кількість іменникових займенників, т.зв. «граматичних пережитків займенників як особливої частини мови», які вказують на особу або предмет, збереглася як самостійна частина мови. До них він відніс іменникові займенники *я, ти, він, вона, воно, вони, ми, ви, себе, хто, що, хтось, щось, хто-небудь, ніхто, ніщо, дехто*, назвавши їх предметно-особовими [1, 268].

О.Потебня, хоч і не вважав займенник самостійною (але повнозначною) частиною мови, проте відносив його до своєрідного лексико-семантичного типу слів і виділив серед займенників слова предметні, конкретні, предметно-формальні (*той, цей*) і суто формальні (*я, ти*).

Спіраючись на вищезгадані концепції, О.Пешковський, П.Фортунатов, Л.Щерба, І.Кучеренко, І.Вихованець та ін. мовознавці у своїх працях зазначали, що займенник не є самостійною частиною мови і на основі диференційованої частининомовної семантики та формальної подібності до самостійних частин мови ці слова слід називати займенниковими іменниками (*я, ти, він*), займенниковими прикметниками (*мій, твої*), займенниковими числівниками (*кілька, стільки*), займенниковими прислівниками (*там, туди, тоді*) [12, 163; 8, 145-147; 2, 184-214]. Як слушно зауважує І.Вихованець, «займенникові слова репрезентують щось, вказуючи, а не символізуючи. Отже, вони відрізняються від «справжніх» частин мови тільки способом репрезентації, а не предметом її, і тому ці слова з синтаксичного і морфологічного ... погляду уподібнюються або іменникові, або прикметникові, або числівникові, або прислівникові. Морфологічно займенникові слова ... дублюють іменник, прикметник, числівник або прислівник, характеризуючись наявністю граматичних категорій відмінка, числа і роду (займенникові іменники та займенникові прикметники), наявністю тільки категорії відмінка ... (займенникові числівники) і морфологічно незмінністю (займенникові прислівники)» [2, 184].

Відповідь на питання, чому займенникові слова називаємо лише підкласами іменника, прикметника, числівника і прислівника, а не розподілимо їх безпосередньо між цими ж частинами мови є простою: тому, що ці підкласи виконують

додаткову семантичну (вказівну) функцію. Якщо лексико-семантичне значення власне іменника, прикметника, числівника і прислівника є індивідуальним і постійним, то займенникові слова залежать від мовленнєвої ситуації та контексту.

Розподіливши займенникові слова між 4 класами самостійних частин мови, можна говорити про узагальнено-вказівну семантику кожної окремої групи. Так, займенникові іменники становлять у граматичній системі мови підклас із найбільш узагальненою семантикою предметності, вказівкою на те, що йдеться про предмет чи особу (*він, вона, воно, я, ти, ми, ви, все, дехто, ніхто*), і використовуються для опосередкованого позначення предметів конкретної ситуації або попереднього контексту. Напр.: *Була пора, коли все живе завмирало на коротку мить в солодкому і веселючому сні* (І.Ле); *Честь тому, хто коло горна важким молотом кує* (М.Рильський). Займенникові прикметники (*цей, той, такий, мій, твій, свій, наш, ваш, їхній, якийсь, кожний, усякий, який*) також набувають потрібного семантичного наповнення у відповідному контексті і “позбавлені семантичної конкретності, передаючи тільки загальну (категорійну) граматичну частиномовну інформацію, тобто тільки те, що вони вказують на ознаку предмета взагалі, входять до спеціалізованих на вираженні ознаки предмета одиниць” [Там само, 202]. Напр.: *У всякого Мусія своя затія* (Нар.творч.); *Учитель – це той, хто виховує і викохує нашу зміну, це той, хто вкладає в маленькі голівки наших дітей і внуків найвищі ідеали людства, прищеплює їм любов до життя, до праці* (М.Рильський); *Яким голосом, якими словами озватися до вас, щоб ви почули мою ніжну подяку сина?* (О.Донченко).

Займенникові числівники (*стільки, стільки-то, скільки, скільки-небудь, скількись, хтозна-скільки, ніскільки, стільки ж*) у виразності семантики кількості взагалі. Напр.: *Учитель. Просте, звичайне слово, яке щодня повторюємо і ми, і наші діти. А скільки воно таїть у собі найкращих, незабутніх спогадів! Скільки пов'язано з ним вояцьких перемог і звершень у кожної людини!* (В.Кучер).

Семантичну своєрідність займенникових прислівників (*тут, там, туди, тепер, зараз, тоді, потім, досі, так, як, де, куди, чому, навіщо, подекуди, де-не-де, по-моєму, по-їхньому, скрізь, всюди, ніде, ніколи, так само, тоді ж*) становить те, що вони опосередковано позначають узагальнену ознаку ознаки взагалі, пов'язуючись із конкретною ситуацією. Напр.: *Ніколи я не знав, що так люблю – до болю, до смертельного жалу – понад Дніпром сріблісті верболюзи; З-над річки лине пісня голосна, а тут, біля гостинної веранди, іде безкровна лагідна війна червоної та білої троянди* (З тв. М.Рильського).

Визначальною особливістю семантики займенникових слів, окрім спільної узагальнено-вказівної функції, є її абстрактний характер. Займенникам властива невизначеність предметного значення кореня, відсутність номінативних відношень, надзвичайно широке і загальне значення, що й формує абстрактний характер їхньої семантики. У процесі мовлення, в конкретній обставині займенники стосуються до справжніх осіб, речей, ознак [14]. Завдяки такій абстрактній семантиці широта використання займенників майже безмежна, тому, незважаючи на порівняно невелику кількість займенникових слів, питома вага їх у мові досить велика [9, 266]. І якщо така абстрактність зникає, то займенник переходить до іншої частини мови. Твірні займенникові основи досить широко використовуються для творення власне-субстантивів (*своєк, всячина, інішть, інакішть, відсебеньки*), ад'єктивів (*повсюдний, звідусільний, колишній, тодішній, тутешній, нікудишній, тутеський*) і дієслівних похідних (*якати, тикати, викати, хтокати, цокати, тамкати, тодікати, кудикати, ніяковіти*). Напр.: *Як колишній учитель, як людина, усе життя зв'язана зі школою, вважаю, що професія вчителя передусім – професія творча* (З тв. М.Рильського); *Солдат з тебе, татку, ще туди-сюди, а кухар – нікудишній* (М.Зарудний).

На відміну від інших самостійних частин мови займенник становить замкнену групу із досить невеликим словниковим фондом, який поповнюється кількома шляхами – афіксальним і словоскладанням.

1. Афіксальним способом, коли формант приєднується до похідної основи:

а) за допомогою префіксів: *де-, аби-, будь-, хтозна-, казна-, ні-, не-, напів-, бозна-, де-, від-, з-, ін-, по-, на-* (*казна-хто, бозна-куди, невідь-де, будь-як, деколи, неабиякий, відусюди, інколи, повсюди, настільки*).

б) за допомогою суфіксів: *-сь, -будь, -небудь, -інде, -таки* (*хтось, дець, який-небудь*).

Деякі дериваційні процеси займенників супроводжуються зміною наголосу (*дехто, децо, абихто, абицо, нікого, нічого, нічим, нікому, який-небудь, будь-який*). Напр.: *Нам нічого втрачати, хіба що кайдани!* (А.Головко).

Ці лексичні одиниці поширені в літературній мові і набули широкого вжитку. Та з-поміж словотвірних типів виокремлюються моделі з афіксами *-еньк-, -еньки, -есеньк-, -ісеньк-, -ісіньк-, -ісічк-, -уньк-, -усеньк-, -усіньк-, -ечки, -енн-, -езн-, -ецьк-* (*самесенький, самісінький, самісічкий, однісінький, всенький, кожнісінький, тутечки, такечки, такенний, такелецький, такелезний*). Такі поодинокі випадки творення займенникових слів фіксуються в розмовній мові або в діалектах і характеризуються емоційно-експресивним забарвленням. Напр.: *Одне-однісіньке під тинном сидить собі в старій рядині* (Т.Шевченко); *А як всеньку землю він вибив з неволі, Народ пригорнувся до нього у полі* (А.Малишко).

2. Словоскладанням (юкстапозицією), коли похідна одиниця утворюється шляхом редуплікації - повторення тих самих слів (*хто-хто, що-що, де-де*). Іноді редуплікація ускладнюється інтерфіксацією – додаванням заперечної частки *не* (*хто-не-хто, де-не-де, коли-не-коли, як-не-як*); а ще рідше супроводжується складанням синонімічних та антонімічних рядів (*так-сяк, десь-інколи, десь-колись, туди-сюди, сюди-туди*) [11, 22-39].

Поповнення розряду займенникових одиниць відбувається також шляхом транспозиції. Транспозиція здебільшого спричинюється переміщенням однієї частини мови в іншу. Залежно від спрямованості транспозиційних процесів розрізняємо еміграційну й імміграційну транспозицію. Напр.: *Хоч і сова, аби з другого села!* (Нар. тв.); *Оця нічия для неї величезна перемога* (В.Собко); *Платня нічого – краща, ніж по інших сторонах* (М.Коцюбинський).

За традиційною класифікацією (відповідно до функціонально-семантичних особливостей) виділяють 9 груп займенникових слів: особові, зворотній, присвійні, питальні, відносні (іноді останні дві групи об'єднують в одну), вказівні, означальні, неозначені та заперечні.

В.Ожоган доповнює традиційну класифікацію, об'єднуючи займенники в три групи: дейктичну, анафоричну і квантитативну. Підставою такого групування слугували однойменні функції займенникових слів [11].

Заступаючи відповідні частини мови, стаючи їх лексико-семантичними еквівалентами, займенникові слова переймають на себе їхні синтаксичні функції. Але водночас займенникові слова виявляють власні функціонально-синтаксичні особливості, виконуючи роль:

- різних членів простого речення або предикативних одиниць, співвідносних з простим реченням;
- узагальнювальних слів, звертань;
- структурних компонентів словосполучень;
- компонентів складного речення як засобів вираження підрядного зв'язку;
- членів надфразної єдності.

Займенникові слова виконують функції усіх членів простого речення:

- 1) підмета: **Ти** знаєш, що **ти** – людина (В.Симоненко); Так **ніхто** не кохав (В.Сосюра);
- 2) присудка: *Ми з тобою - **ти і я**. І тому для мене так трагічно те, що ти **чиясь**, а не моя* (В.Симоненко);
- 3) означення: *Деся на дні **мого** серця заплела дивну казку любов* (П.Тичина);
- 4) додатка: **Мене** любов ненависті навчила (Л.Українка);
- 5) обставини: *Моя **любове!** Я **перед тобою!*** (Л.Костенко).

Займенники можуть виступати у ролі узагальнювального компонента (*Буває **так**: ще темна ніч надворі, ще сон колише землю, як маля, німує небо, і мовчить земля, зірок не видно в тиші непрозорій* (М.Рильський)).

На особливу увагу заслуговує синтаксична роль займенників *ти* і *ви*, що стоять при звертанні. Як зазначає І.Матвіяс, незважаючи на те, що звертання змістом дуже тісно зв'язане з контекстом у цілому, воно формально не вступає ні в які зв'язки з членами речення (крім узгодження з присудком у числі). Займенники ж *ти*, *ви* і значенням, і формою наближаються до членів речення, з ними узгоджується присудок речення: *Де **ти**, милий-чорнобривий? Де ти? Озовися!*.. (І.Котляревський) [10, 77].

Звідси випливає спірне питання: займенник *ти* – звертання чи підмет? Деякі мовознавці (О.Шахматов, О.Пешковський) стверджують, що це звертання. На думку інших вчених, займенники *ти*, *ви* лише тоді є звертанням, коли вони входять до складу поширеного звертання і відділені від присудка виразною інтонацією, а на письмі – комою. *Де **ти** доле молодая! Не покидай мене!* (Т.Шевченко). А от у реченні: *Петре! Петре! Де **ти** тепер?* (І.Котляревський) займенник *ти* є підметом.

У словосполученні займенники можуть бути головним і залежним компонентом (*мій на віки, **наш** назавжди, жоден з нас*).

Займенники здатні самостійно утворювати семантично і структурно завершені однослівні або багатослівні речення [3, 142]. Напр.: ***Ти хто така?; Чого тобі?; Скільки тобі?; Я твій!; Що таке?***

На відміну від іменників, прикметників, числівників і прислівників займенники виконують функцію сполучних і співвідносних слів (*такий - який, тоді - коли, там - де, такий - як, той - який, той - що*); вони об'єднують зміст підрядної і головної частини в одне ціле й виступають показниками формальної і змістової незавершеності головної частини як компонента складнопідрядного речення. Напр.: *З-поміж безлічі книг, з якими має справу історія світової літератури, поодинокі виділяються **ті, що** ввібрали в себе науку віків і мають для народу значення заповітне* (О.Гончар); *Я багато читав і став вірні складати **так, як** дід мій і татко, в натхнення огні, і в юнацькому серці відбилися крилато незбутні Шевченка пісні* (В.Сосюра).

У надфразних єдностях (текстах), структурованих низкою простих і складних речень, які об'єднані ритмомелодійними, семантичними і синтаксичними відношеннями за допомогою лексичних, лексико-граматичних і граматичних засобів, займенники виконують чимало важливих функцій. Однією з них є функція поєднання речень в одне ціле, яку виконують займенники, виступаючи своєрідними катафоричними компонентами (корелятами) [4, 39]: *Якщо зібрати сльози матерів, **Що** пролились за дочок і синів, **Які** навів у битвах полягли, **Які** за щастя юність віддали, То море створиться із сліз **отих**, Із сліз печально гнівних і палких* (В.Ткаченко); *Міріам, “одержима духом”, в глибокій тузі блукає поміж камінням понад берегом, далі зходить на шпиль скелі і дивиться не на берег, а в глибину пустелі, вона бачить там **когось** удалині. [Міріам]: **Він там, він** все сидить, так нерухомо, як те каміння, що навколо нього ... “**Месія** прийде в славі світ судити”, – так сказано в пророцтві, більш нічого... Незамітно для Міріам **Месія** наблизився до неї з-за скелі, надійшовши з пустині, і схилився над нею ...* (Леся Українка).

Найчастіше прономінативи вживаються для уникнення стилістичної помилки у розповіді – тавтології або ж для узагальнення, коли мовець взагалі не має на увазі який-небудь конкретний об'єкт. *Я, мабуть, досі уже б осліп, Якби не бачив, **хто** робить хліб, **Чия** звитязна в **нім** сила б'є, Тримає владно життя **моє*** (В.Кочевський).

Тож, як бачимо, попри відсутність власного лексичного значення, власних морфологічних категорій і власних (первинних) синтаксичних функцій, наявна категорійна семантика дейктичності, а також неоднорідність граматичних і функціонально-семантичних ознак різних груп займенників по-особливому вирізняє їх серед інших частин мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В.В. Русский язык (Грамматическое учение о слове). – 3-е изд., испр. – М.: Высш. шк., 1986. – 640 с.
2. Вихованець І.Р. Займенникові слова // Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови. Академічна граматики української мови. – К.: Унів. вид-во «Пulsари», 2004. – С. 184-216.
3. Горпинич В.О. Морфологія української мови: Підручник. - К.: ВЦ «Академія», 2004. – 336 с.
4. Дудко І.В. Семантика і функціонування неозначених займенників у сучасній українській мові: Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. – Київ, 2002. – 255 с.
5. Жовтобрюх М.А. Займенник у системі частин мови // Мовознавство. – 1994. – № 6. – С. 18-22.
6. Жовтобрюх М.А., Кулик Б.М. Курс сучасної української літературної мови. – К.: Рад. шк., 1959. – Ч. 1. – 390 с.

7. Курс сучасної української літературної мови: Вступ. Лексика. Фонетика. Морфологія. Наголос / За ред. Л.А. Булаховського. – К.: Рад. шк., 1951. – Т. I. – 520 с.
8. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. – 2-е вид. – Вінниця: «Поділля-2000», 2003. – 464 с.
9. Матвійс І.Г. Займенник // Сучасна українська літературна мова: Морфологія / За заг. ред. І.К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1969. – С. 265-295.
10. Матвійс І.Г. Синтаксис займенників в українській мові. – К.: Вид-во АН УРСР, 1962. – 131 с.
11. Ожоган В. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови: Монографія. – К.: НАН України Інститут української мови, «Мовознавство», 1997. – 231 с.
12. Пешковский А.М. Русский синтаксис в научном освещении. – 8-е изд. – М.: Эдиториал УРСС, 2001. – 452 с.
13. Потебня А.А. Из записок по русской грамматике: В 4 т. – М.: Учпедгиз, 1958. – Т. I-II. – 536 с.
14. Стрелков П.Г. Местоимение // Русский язык в школе. – 1950. - № 5. – С. 37-46.
15. Шахматов А.А. Синтаксис русского языка. – 3-е изд. – М.: УРСС, 2001. – 620 с.

The article is dedicated to investigating semantico-grammatical and functional peculiarities of pronominal words in modern Ukrainian.

Key words: pronoun, pronominal words, semantical, grammatical, functional peculiarities, deixical function.

I. V. Dudko

МІЖКАТЕГОРІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ В ГРАМАТИЧНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОГО ДІЄСЛОВА

Стаття присвячена з'ясуванню міжкатегорійних зв'язків у граматичній системі українського дієслова на прикладі категорій виду, способу і часу.

Ключові слова: дієслово, граматична категорія, міжкатегорійні зв'язки, вид, спосіб, час.

Аналіз мови як системи вимагає ретельного дослідження її передусім з позицій системності мовних явищ – наявності зумовлених зв'язків між ними, з того, що основною формою подібних зв'язків виступає відношення протиставленості (опозиції), яке спирається на загальні ознаки протиставлюваних мовних величин. Такі ознаки забезпечують однопорядковість членів опозицій, об'єднання їх в межах одного класу, розряду, категорії тощо. Дослідження взаємодії граматичних категорій може полягати, з одного боку, в аналізі ознак, за якими протиставляються члени опозиції, та зв'язків між опозиціями, з іншого – у з'ясуванні сфер взаємодії граматичних категорій, тобто сфер, що забезпечують умови для реалізації різноманітних зв'язків та протиставлень [12, 29].

Для традиційної і функціональної граматики проблема міжкатегорійної взаємодії залишається надзвичайно актуальною.

У мові й мовленні предметом пильної уваги мовознавців постають не лише окремі граматичні й семантичні одиниці та категорії, а насамперед їхні поєднання, комплексні, полікатегорійні єдності.

Як зазначають дослідники мови, “чистих” граматичних категорій, так само, як і “чистих” граматичних значень у їх реалізації поза міжкатегорійною взаємодією, фактично немає.

У дієслова як центра предикативності взаємозв'язок граматичних категорій виявляється у концентрованій формі. Традиційно у граматичній системі дієслова виділяють зв'язки між категоріями виду і часу, часу і способу тощо. Проте останнім часом особливої актуальності набувають дослідження різного роду зв'язків між категоріями, що мають дещо відмінний статус. Наприклад, зв'язок граматичної категорії виду з функціонально-семантичними категоріями аспектуальності, означеності-неозначеності, локативності, суб'єктності-об'єктності, комунікативної перспективи висловлення тощо [5, 3].

Крім того, актуальним залишається питання визначення ієрархії категорій, зокрема граматичних, у їх тісних взаємозв'язках у межах певної підсистеми.

Загальнотеоретичні положення дослідження міжкатегорійних зв'язків у граматиці докладно викладені О.В. Бондарком, який розрізняє зв'язки категорій а) у мовній системі й б) у мовленнєвому функціонуванні та класифікує ці зв'язки за багатьма аспектами [1].

Особливо складну систему взаємодій виявляють дієслівні категорії. Питання про взаємодію дієслівних категорій в типологічному плані порушує В.С. Храковський [20], котрий описує зв'язки імператива як одного із способів з іншими категоріями дієслова. Дослідник пропонує розрізнити поняття взаємозумовленості та взаємодії. Термін “взаємозумовленість” автор вживає у випадку обов'язкового співіснування двох категорій, а термін “взаємодія” – у випадку, якщо хоча б одна з досліджуваних категорій видозмінюється під впливом іншої.

Мета пропонованої статті – з'ясувати міжкатегорійні зв'язки в граматичній системі українського дієслова, зокрема проаналізувати взаємодію основних граматичних категорій виду, способу, часу у їх поєднанні в одній дієслівній формі.

Необхідно зауважити, що наразі в мовознавстві немає достатньо обґрунтованої й викладеної теорії взаємодії, крім того, нерідко в тому самому контексті поряд з терміном “взаємодія” широко вживають терміни “взаємозалежність”, “взаємозумовленість”, “взаємозв'язок” без чіткої їх диференціації [6, 15-17].

Лінгвістичну інтерпретацію поняття взаємодії допомагає з'ясувати його філософське трактування. Згідно з останнім, “взаємодія – філософська категорія, яка відображає процеси впливу різних об'єктів один на одного, їхню взаємну зумовленість, зміну стану, взаємоперехід, а також породження одним об'єктом іншого. Взаємодія репрезентує вид безпосереднього або опосередкованого, зовнішнього або внутрішнього відношення, зв'язку” [19, 81]. Проте наведене визначення вряд чи дає змогу краще усвідомити сутність поняття взаємодії.

В.С. Храковський робить спробу обґрунтувати і проілюструвати явище взаємодії граматичних категорій дієслова на матеріалі різноструктурних мов. Вихідними постулатами дослідника є такі: 1) взаємодія – один з різновидів